

Asia: VN/14302/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta uudeksi ilmastolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esityksestä

Allianssi kiittää ministeriötä perusteellisesta valmistelutyöstä ja mahdollisuudesta lausua ilmastolakiin. Ilmastolakiluonnos on pääosin hyvin valmisteltu ja sen tavoitteet ovat oikeansuuntaiset.

Suomen ilmastolaki tulee mielestämme uudistaa maailman vahvimaksi ja kunnianhimoisimmaksi, tavoitteena saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä ja hiilinegatiivisuus nopeasti sen jälkeen. Lain tulee mahdollistaa reilu siirtymä kestävään hyvinvointiyhteiskuntaan sekä varmistaa luonnon monimuotoisuuden suojelu.

Maapallon kantokyvyn säilyttämisessä on kysymys sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta. Luonnonvaroja ylikuluttavan toiminnan päiväys on umpeutunut ja maailmaa on rakennettava kestävällä tavalla. Ympäristöpäätökset ovat jääneet usein talouden varjoon. Taloutta pitää rakentaa ekologisen jälleenrakennuksen periaatteella niin vakaina kuin epävarmoinakin aikoina.

Nuoret olisi voitu luonnoksessa huomioida paremmin: nyt nuoria mainita lakiluonnoksessa kertaakaan. Kuitenkin ilmastonmuutos on suomalaisnuorten keskeinen huolenaihe, mutta vain vajaa kolmannes nuorista kokee, että heidän äänensä kuuluu riittävästi ilmastokeskustelussa. Päätöksiä ei pidä tehdä kuulematta niitä sukupolvia, joita ilmastonmuutos ja sen vaikutukset eniten koskettavat.

Tulevilla sukupolvilla on oikeus nähdä eläviä koralleja ja arktinen alue jääpeitteessä.

Nykyiset ilmastotoimet Suomessa tai globaalisti eivät riitä siihen, että ilmaston lämpeneminen pystytään pysäyttämään 1,5 asteeseen. Tarvitsemme suurempaa kunnianhimoa ja koko

yhteiskunnan tahtotilaa muutokseen. Voimme onnistua, jos globaalit päästöt käännetään heti laskuun, hiilinieluja kasvatetaan voimakkaasti.

Ilmastonmuutoksen uhat ovat vakavimmat kehittyvissä maissa, joissa nuorten osuus väestöstä on suurin. Uhat ovat moninkertaisia niille nuorille, jotka ovat jo valmiiksi heikommassa asemassa, kuten vähemmistöihin tai alkuperäiskansoihin kuuluville nuorille. Sään ääri-ilmiöt uhkaavat nuorten oikeutta työhön, toimeentuloon ja yhteiskuntarauhaan jo nyt.

Ilmastonmuutoksen torjunta edellyttää sekä yksilöiden omaa toimintaa, että vahvoja politiikkatoimia. Nuoret ovat vanhempia ikäluokkia valmiimpia toimimaan ympäristön puolesta. Ilmastoahdistus kääntyy toiminnaksi, kun nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa ja heidän ääntään kuullaan ympäristöön liittyvässä päätöksenteossa. Nuorissa on voimavara ja mahdollisuus vastata ratkaisukeskeisesti ilmastonmuutoksen haasteisiin.

Nuoria on kuultava ilmastopäätöksenteon suunnittelu- ja toteutusvaiheissa. Ilmastotavoitteiden saavuttamisesta on raportoitava nuorten kanavissa ja nuoria kiinnostavalla tavalla.

Ilmaston ohessa luonnon monimuotoisuus ja elonkirjo ovat nuorten mielestä puolustamisen arvoisia. Ilmastonmuutoksen torjunnassa on pidettävä huolta siitä, etteivät toimet vahingoita luonnon monimuotoisuutta.

Hiilineutraaliustavoite ja päästövähennystavoitteet (2 §)

Ilmastolakia on kokonaisuudessaan kehitettävä velvoittavammaksi, jotta sen tavoitteet saavutetaan.

Suomen on mitigaatiohierarkiaa noudattaen ensisijaisesti vähennettävä päästöjään. Päästökompensatioiden on oltava vasta viimeinen vaihtoehto hiilineutraaliutta tavoiteltaessa.

Suomen tulee vähentää päästöjään ensisijaisesti fossiilisten polttoaineiden kulutusta vähentämällä. Jo asetetun kivihiihikiellon lisäksi lakiin on kirjattava suunnitelma muistakin fossiilisista polttoaineista luopumiseksi vuoteen 2030 mennessä.

Suomi ei voi tyytyä ainoastaan omien rajojensa sisäpuolella aiheutuvien päästöjen vähentämiseen. Suomen on ilmastolaissa otettava vastuu myös ulkoistetuista päästöistään.

Ilmastonmuutoksen hillitseminen vaatii sekä päästöjen pienentämistä että hiilinielujen ja varastojen kasvattamista. Ilmastolaissa on sitouduttava kasvattamaan Suomen hiilinieluja ja määriteltävä niille

kunnianhimoiset kasvutavoitteet. Tämänhetkinen lakiluonnos sisältää vain sitovat päästövähennystavoitteet. Mielestämme sitovat vähimmäisvaatimukset tarvitaan myös hiilinieluille.

Päästötavoitteiden saavuttamiseksi on laadittava uskottava tiekartta, joka sisältää toimenpiteet fossiilisten tukien vähentämiselle, aikataulun turpeen energiakäytöstä luopumiselle, suunnitelman hiilinielujen kasvattamiselle ja uusiutuvan energiantuotannon lisäämiselle sekä periaatteet kestäväälle metsien käytölle ja valtion vastuulliselle omistajuudelle. Suomen tulee noudattaa ilmastotavoitteiden kanssa linjassa olevaa omistajaohjauspolitiikkaa, ja lain tulisi velvoittaa äänestämään yhtiökokouksissa Pariisin sopimuksen päästövähennystavoitteiden mukaisten päätösten puolesta.

Valtion viranomaisen ja kunnallisen viranomaisen edistämismääräys (5 §)

Mielestämme 5. pykälässä sanapari "mahdollisuuksien mukaan" heikentää lain velvoittavuutta - lain tulee olla aidosti viranomaisia velvoittava - ei mahdollisuuksien mukaan toteutettava - jotta se vastaa asetettuihin ilmastotavoitteisiin. Mielestämme jokaisella kunnalla tulee jatkossa olla ilmastostrategia, hiilineutraaliustavoite sekä päästövähennystiekartta sen saavuttamiseksi, ja nuoret tulee ottaa mukaan ilmastopäätösten tekoon myös kuntatasolla.

Suunnittelujärjestelmä, erityisesti uusi maankäyttösektorin suunnitelma (7–13 §)

Uuden ilmastolain on turvattava kansalaisille vahvat osallistumismahdollisuudet ilmastopoliittisessa päätöksenteossa, erityisesti niille jotka elävät kauan nykypäätäjien jälkeen - lapset ja nuoret. Ilmastolaissa on asetettava osallistamismääräys ilmastopoliittisten tavoitteiden ja niiden mittareiden asettaessa sekä ilmastopoliittisiä suunnitelmia toimeenpantaessa. Uuden ilmastolain on taattava kansalaisille yhtäläiset osallistumismahdollisuudet kaikilla hallinnonaloilla. Nuoret on mainittava laissa erityisryhmänä, joita koskee kuulemismääräys ja joille ilmastopoliittisten suunnittelusta viestitään. Mielestämme laki ei tässä muodossaan millään tavalla velvoita nuorten kuulemiseen, mikä on täysin riittämätöntä.

Erityisesti on kuultava kaikista heikoimmassa asemassa olevia, joihin ilmastomuutoksen vaikutukset osuvat koviten. Myös alueellisen tasa-arvon on toteuduttava kansalaisten kuulemisissa, ja kuulemistilaisuuksia on järjestettävä ympäri Suomea helposti saavutettavissa paikoissa. Kuulemistilaisuuksissa on huomioitava esteettömyys.

Valtioneuvoston tulee asettaa nuorista koostuva ja riippumaton nuorten elin ilmastopoliittisten suunnittelun ja sitä koskevan päätöksenteon tueksi. Lakiin on kirjattava nuorten elimelle kuulemismääräys ja kommentointioikeus aina, kun lain piiriin kuuluvia tavoitteita tai mittareita asetetaan ja niistä raportoidaan sekä silloin, kun lakia päivitetään.

Ilmastopoliittisten seuranta ja ilmastovuosikertomus (15–18 §)

Tieto Suomen ilmastopoliittisesta päätöksenteosta ja päästövähennystavoitteiden etenemisestä tulee olla helposti, läpinäkyvästi ja jatkuvasti jokaisen saatavilla. Seurannan tuloksista ja ilmastovuosikertomuksesta on tiedotettava läpinäkyvästi ja suurelle yleisölle ymmärrettävästi. On tärkeää, että näistä tiedotetaan myös nuorten seuraamissa kanavissa ja nuoria kiinnostavilla tavoilla.

Ilmastovuosikertomusta tulee kehittää niin, että se muodostaa kokonaiskuvan Suomen ilmastopoliitiikan tilasta. Sen tulee jatkossa raportoida myös Suomen ulkoistetut päästöt. Tämän lisäksi ilmastovuosikertomuksen tulee tarkastella maankäyttösektorin ja päästökaupparektorin ilmastopoliittisia toimenpiteitä. Ilmastovuosikertomusta on vahvistettava ilmastolain uudistuksen yhteydessä ja sen saavutettavuutta on parannettava.

Saamelaiskulttuurin edistäminen, saamelainen ilmastoneuvosto (mm. 14 §, 21 §)

Mielestämme saamelaisten tulisi itse saada nimittää saamelainen ilmastoneuvosto.

Suomen ilmastopaneeli (20 §)

Laissa asetettujen tavoitteiden on perustuttava tieteeseen, ja ilmastopaneelia on kuultava ilmastopoliitiikan keinoja valittaessa.

Ilmastolain on turvattava ilmastopaneelille riittävät resurssit toteuttaa tarkoitustaan panelistien toimiessa samanaikaisesti aktiivisina tiedeyhteisön jäseninä.

Muutoksenhaku (22 §)

-

Esityksen vaikutukset

Esitämme velvoittavampaa kirjausta liittyen suunnitelmien vaikutukseen luonnon monimuotoisuuteen. Lakiin tulisi kirjata, että suunnitelmien valmistelussa on varmistettava, ettei ilmastotoimilla ole negatiivisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen.

Muita huomioita

Suunnittelujärjestelmän tavoitteissa todetaan perus- ja ihmisoikeuksien asettavan vähimmäistason esimerkiksi suunnitelmissa esitettävien toimien oikeudenmukaisuudelle. Tämän tulisi myös koskea kansainvälisen ilmastorahoituksen mekanismia, jossa on mitä suurimmassa määrin kyse perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta globaalissa mittakaavassa.

Larjoma Kaisu
Suomen nuorisovalkuan kattojärjestö Allianssi ry